

Vážené čtenářky a čtenáři,

vítám Vás při četbě prvního čísla dalšího ročníku *Sociologického časopisu / Czech Sociological Review*. Vývoj hodnocení výsledků vědecké práce v České republice v posledních letech směřuje ke zdůraznění významu publikací uveřejněných v časopisech, jež jsou citovány v databázích ISI-Thomson (a kterým se ne zcela přesně říká „impaktované“). Pro vedení SČ tento trend znamená především satisfakci a utvrzení v dlouhodobě zastávaném názoru, že časově i materiálně náročná organizace recenzního řízení ústícího ve vyšší kvalitu publikovaných textů má svůj smysl. Nemusím připomínat, že recenzní řízení, a to nikoli pouze formální, ale skutečné a náročné recenzní řízení, je z dobrých důvodů jednou ze základních podmínek zařazení vědeckých časopisů do databází ISI-Thomson. Zvyšující se důraz na publikace v „impaktovaných“ časopisech však pro nás znamená také výzvu, a to hned dvojí. Předně s vyšším hodnocením publikací v SČ přirozeně souvisí stále zvyšování konkurence mezi autory/autorkami i mezi institucemi, a tím i nutnost, aby SČ neslevoval ze standardů transparentnosti, které byly v minulých letech zavedeny, jako je samozřejmé právo autorů a autorek seznámit se s obsahem posudků, kontrola vedení časopisu redakční radou a v neposlední řadě i pluralitní složení redakční rady odrážející institucionální i oborovou pestrost české sociologie. Krom toho rostoucí váha publikací v SČ také představuje pobídku k tomu, aby časopis dále nekompromisně stupňoval své nároky a přitom ovšem i rozšiřoval okruh svých přispěvatelů a počet nabídnutých příspěvků. Tyto dva cíle se vzájemně nepodporují, spíše naopak, a o to větší úsilí musí redakční rada a redakce věnovat tomu, aby se jich časopisu dařilo současně dosahovat.

V první stati tohoto čísla se českému publiku poprvé představuje britská teoretická socioložka *Margaret Scotford Archer*, která dosáhla mezinárodní známosti zejména publikací monografie *Culture and Agency* z roku 1988, v níž podala originální příspěvek k tehdy nanejvýš aktuální diskusi o vztahu mezi jednáním individuálního aktéra a působením sociálních struktur. Tomuto tématu se autorka věnuje i v článku pro SČ, ale s jednou podstatnou inovací, jíž je doplnění pohledu na aktéry jednající pod vlivem struktury o prvek reflexivity. V reflexivitě autorka spatřuje dosud chybějící podstatný článek výkladu jednání podmíněného, ale nedeterminovaného sociálními strukturami a současně i krok na cestě k řešení starého novokantovského problému propojení mezi porozuměním a explanací.

Následující stať *Ivy Šmídové, Kláry Janouškové a Tomáše Katrňáka* se zabývá problémem genderové podmíněnosti vzdělanostních aspirací žákyň a žáků na českých školách. Autorský tým shrnuje základní teoretické argumenty pro i proti působení genderu jako faktoru majícího vliv na rozdílné aspirace u chlapců a děvčat a podrobuje analýze data pro Českou republiku získaná v mezinárodním šetření studijních výsledků PISA 2003. Studie dospívá ke zjištění, že rozdílný vliv genderu nelze potvrdit na úrovni aspirací, ale působí na konkrétní volbu střední školy, a tím přispívá k genderové diverzifikaci vzdělávacích drah.

© Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha 2008

Martin Kreidl se ve svém příspěvku zabývá základní otázkou sociologického výzkumu zdraví, již jistě je podmíněnost zdravotního stavu socioekonomickým statusem. Činí tak vůbec poprvé na datech pro pět postkomunistických zemí, přesněji visegrádskou čtyřku a Slovinsko, z druhé vlny výzkumu ESS 2004. Autor indikuje socioekonomický status pouze vzděláním a obsírně zdůvodňuje, proč je v kontextu výzkumu zdraví tato volba oprávněná. Konkrétně jej zajímají vzájemné vztahy mezi vzděláním, laickým věděním respondentů o zdraví a jejich subjektivním vnímáním vlastního zdravotního stavu. Jeho analýza ukazuje, že vzdělání ovlivňuje laické názory na zdraví a zejména samotný subjektivní zdravotní stav, ale vliv laického vědění o zdraví na subjektivně vnímané vlastní zdraví se mu překvapivě prokázat nepodařilo.

Skupina tří článků zařazených do rubriky „Ze sociologických výzkumů“ má společný jmenovatel v tom, že se všechny zaměřují na různé klíčové momenty lidského života. Tématem porodu se v etnografické studii z prostředí českých porodnic zabývají *Emma Hřešanová* a *Jaroslava Marhánková*. Autorky předpokládají, že rostoucí komercializace zdravotní péče v České republice, doprovázená rychlým rozvojem konzumních očekávání na straně klientů a klientek, má za následek nárůst socioekonomických nerovností v přístupu k různým zdravotnickým službám. Jejich výzkum ovšem přináší neočekávaný výsledek v podobě zjištění, že socioekonomicky lépe situované ženy, u nichž se silněji projevuje konzumerismus a více požadují nadstandardní nebo alternativní služby, jsou dle personálu porodnic také těmi, jejichž porody probíhají obtížněji.

Přední česká odbornice na gerontosociologickou problematiku *Dana Sýkrová* se ve svém příspěvku zabývá obdobím stáří a přesněji stářím bezdětných jednotlivců. Autorka dokládá, že zdaleka ne vždy je bezdětnost seniory vnímána jako zásadní nevýhoda, ač je pro bezdětné náročnější vytvořit si dostatečně účinné podpůrné sítě. Mezi bezdětnými seniory jsou ve výhodnější situaci ti, kteří mohou počítat s pomocí rodiny sourozenců nebo vzdálenějších příbuzných a včas si vybudovali neformální síť sousedů a přátel.

Konečně v soudobé společnosti stále vytěšňované, ale neodbytné téma smrti zpracovává ve své kvalitativní studii pomníčků obětí dopravních nehod v Čechách *Olga Nešporová*. Její text přibližuje obvyklé podoby pomníčků na českých silnicích, sleduje postoje různých druhů aktérů od úřadů přes kolemjedoucí motoristy až k účastníkům nehody nebo příbuzným obětí a přináší srovnání s praxí v některých jiných zemích. Autorka stále se rozmáhající zvyk výstavby pomníčků interpretuje jako akt truchlení, který sice má prvotně privátní povahu, ale zároveň je truchlícími záměrně prezentován ve veřejném prostoru.

Rubrika „Diskuse“ se tentokrát zaměřuje na vysoce aktuální problematiku teorie modernizace. Již dříve zahájenou pozoruhodnou debatu o povaze modernizace a adekvátnosti různých modernizačních teorií v ní dále rozvíjí *Pavel Machonin*, který odpovídá na recenzi stať Johanna P. Árnasona věnovanou Machoninově monografii *Česká společnost a sociologické poznání*, již SČ otiskl v čísle 4/2007. Machonin současně reaguje také na připomínky některých dalších kriti-

ků a komentátorů svého pojetí modernizace, jako je Jan Keller nebo polský autor Jarosław Kilias.

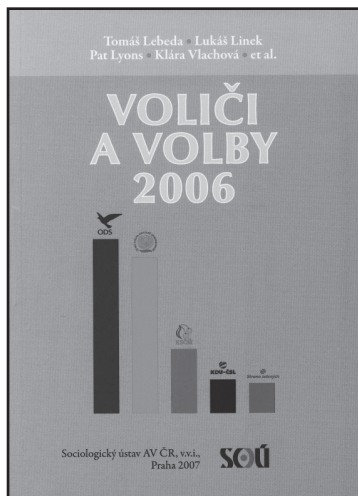
V únoru tohoto roku dosahuje životního jubilea 80. let jeden z nejvýznamnějších českých sociologů druhé poloviny 20. století *Jiří Musil*, který je současně od pádu totalitního režimu členem redakční rady našeho časopisu. Gratulace Jiřímu Musilovi přináší na stránkách tohoto čísla přední český sociální geograf a dlouholetý jubilarův intelektuální protihráč *Martin Hampl*, světově proslulý britský sociolog *Ray Pahl*, dřívější spolupracovnice Jiřího Musila na pražské koleji Středoevropské univerzity a nynější předsedkyně Evropské sociologické asociace *Claire Wallace* a last but not least sociální antropolog *Petr Skalník*, spolu s Jiřím Musilem neúnavný organizátor ojedinělého pražského intelektuálního fenoménu zvaného gellnerovské semináře.

Česká sociologie by si měla vážít každého svého přítele a propagátora v zahraničí, a to tím spíše, žije-li dotyčný v tak vzdálené, ale přitom i tak globálně důležité zemi, jako je Japonsko. O významu kontaktů s profesorem sociologie na univerzitě Chuo v Tokiu *Akihiro Ishikawou* pro profesní vývoj řady českých sociologů od konce 60. let bylo možné se dočíst už v monotematickém čísle věnovaném dějinám české sociologie za normalizace (SČ 5/2004). V rubrice „Jubileum“ v tomto čísle se pak čtenář díky *Zdence Mansfeldové* a *Oto Sedláčkovi* dozví ještě i tolik, že stále mimořádně činný Akihiro Ishikawa úspěšně završil sedmdesátý rok života a nadále hodlá v Japonsku pracovat na dobrých vztazích mezi českou a japonskou sociologií.

Připomínkou skutečnosti, že v sousedních zemích se stále děje mnoho zajímavého, je v tomto čísle rubrika „Symposium“, ve které politolog *Michal Kubát* využívá příležitosti nedávného vydání syntetické komparativní studie Jerzyho Wiatra o postkomunistických státech a společnostech k tomu, aby předložil souhrnnější pohled na stále otevřené dílo a život tohoto sice kontroverzního, ale nepochybně nepřehlédnutelného polského sociologa a politologa.

A když se na závěr vrátím zase zpátky domů, pak umírněně optimistická teze, že ani zde není koneckonců hladina intelektuálních vod úplně stojatá, nachází potvrzení v recenzi mimořádně úspěšné knihy-sbírky esejů Miloslava Petruska *Společnosti pozdní doby* z pera Jiřího Šubrta.

Marek Skovajsa

TOMÁŠ LEBEDA,
LUKÁŠ LINEK,
PAT LYONS,
KLÁRA VLACHOVÁ
ET AL.

VOLIČI A VOLBY 2006

Kniha *Voliči a volby 2006* je první knihou svého druhu, která detailně analyzuje volební chování, v tomto případě ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2006. Autoři v ní zkoumají, které skupiny občanů a proč se voleb zúčastnily a proč se rozhodly právě pro ty strany, které volily. Hledají motivační zdroje a příčiny jednotlivých volebních rozhodnutí. Autorský tým vystavěl své analýzy převážně na základě unikátního akademického výzkumu, přičemž využil teoretickou i metodologickou výbavu soudobé politologie a sociologie. Kniha nabízí pohled na volební rozhodnutí z hlediska role sociální třídy, stranické identifikace, volebních témat a osobností předsedů stran. Věnuje se specifickým nerozhodnutých voličů, mapuje dopady působení volebního systému a analyzuje roli předvolebních výzkumů volebních preferencí. Rozsah publikace je 234 stran.

Cena publikace je 102 Kč bez DPH.

Vydal Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Praha 2007
Objednávky přijímá: Tiskové a ediční oddělení, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Jilská 1,
110 00 Praha 1, tel.: 222 221 761, 221 183 217, 218, e-mail: Monika.Kuzelova@soc.cas.cz